

Waarde lezer, ik denk, dat er voor u altijd heel netjes gedekt is. Bord en vork en mes en lepel, en messenlegger en servet en servetring — vergeet ik ook iets? — hebben u nog nooit ontbroken, en ge kunt u niet voorstellen, dat ge zoudt eten van een tafel, die niet met een tafellaken was gedekt.

Dan ben ik toch een ervaring rijker dan gij. In mijn jeugd — en misschien gebeurt het hier en daar nog wel zoo — in mijn jeugd gebruikte men bij den boer en vooral bij zijn arbeider geen tafellaken en geen servet, maar ook geen borden, en men at er niet minder smakelijk om.

Mag ik 't u eens beschrijven, zooals ik 't in mijn jeugd en ook later wel heb gezien en ook wel heb meegedaan?

Stel u een houten tafel voor, zonder tafellaken. Midden op die tafel staat een schaal met aardappelen. Midden in die schaal, goed vastgedrukt in de aardappelen, staat een kommetje met saus, meestal vet van uitgebakken spek. Rondom de tafel zitten de eters, en ze pikken ieder hun aardappel uit de schaal, doopen hem in de saus en brengen hem naar den mond. En bij dat eten bestaan regels van fatsoen, evenzeer als aan uw tafel. Van een gulzig mensch heette het, dat hij drie aardappelen tegelijk had, een in den mond, een op de vork en een in het oog. Dat laatste mocht niet; je moest den aardappel nemen, die voor je lag en er geen uitzoeken, die meer oogde. Maar je mocht ook geen aardappel pakken, zoolang je met den vorigen bezig was. Je at publiek, veel meer publiek, dan wanneer je eet van je eigen bord. En je oefende je voortdurend in bescheidenheid.

Langzamerhand werden de aardappelen minder in kwaliteit, ook al omdat de trek kleiner werd. Dan kwam gewoonlijk de vraag: Soppen, besse? Besse was grootvader (beste-vaar) hij was het hoofd van de tafel, en hij moest toestemming geven tot het soppen. Dan werd het sauskommetje leeggewogen over de resterende aardappelen, die nu met de vorken werden bewerkt, tot ze fijn waren en wat meer smakelijk leken.

't Nagerecht, de karnemelksche pap, kwam eveneens in de schaal op tafel, en nu moesten de jeugdigen zich oefenen in een handigheid: je moest met je kleinen ronden lepel uit de schaal eten, zonder een „pappad" te maken. Als je dat kon, dan was je pas een volleerd eter.

Zoo heb ik in mijn vroege jeugd meermalen meegegeten; ook later woonde ik het wel bij. 'k Herinner me een keer, misschien vijf en twintig jaar geleden, dat ik bij een boer te gast was. Er werd gegeten uit de schaal; grauwe erwten met spek, en karnemelkspap. Maar de huismoeder begreep, dat ik het zoo niet gewoon was, en dekte voor mij apart op mijn wijze aan 'teind van de tafel. En toen de vrouw des huizes, de zoons en de dochter en het dienstmeisje rondom de groote schaal plaats namen, had de boer de fijne beleefdheid, om bij mij te gaan zitten en op mijn manier te eten. Ze wisten wel, hoe het in andere kringen gebruikelijk was. Waarom ze het dan ook niet zoo deden? Natuurlijk, omdat hun eigen manier hun aangenamer was.

Er is iets aantrekkelijks in dat eten uit één schaal. Ik zal geen moeite doen, heusch niet, waarde lezer, om u er toe over te halen. Er is ook wel iets tegen te zeggen, en — laat ik niet vergeten, dat alles waaraan wij gewoon zijn, ons aangenaam is. We veranderen niet gaarne onze gewoonten; we zijn conservatief. Als we nu maar willen erkennen, dat we even conservatief zijn als de boerenfamilie, die nog uit één schaal eet, en daarmee, onbewust meestal, de eenheid van het gezin demonstreert.

Er gaan tegenwoordig nog al eens stemmen op, en ze zijn niet van gisteren en eergisteren, om er op aan te dringen, dat bij het Avondmaal de gemeenschappelijke beker wordt afgeschaft en vervangen door kleine bekertjes.

Natuurlijk geschiedt die aandrang op hygiënische gronden. En wie een beetje voelt voor hygiëne, kan den aandrang wel verklaren. En toch, wie de betekenis van het Avondmaal verstaat: „Eén brood is het, zoo zijn wij velen één lichaam," die zal zich willen houden aan het woord, bij de instelling des Avondmaals van den beker gebruikt: Neemt dien, en deelt hem onder ulieden. Door van één brood te breken, door uit één beker te drinken, spreken de geloovigen uit, hoe ze één zijn in Christus. Bij afzonderlijke bekertjes kunnen ze dat niet zóó uitspreken.

En al is het in meer stoffelijken zin, het eten uit één schaal drukt ook eigenaardig de eenheid uit van het gezin. De jongste moge daar zijn schaalteje apart hebben, omdat zijn arm nog te kort is; moeder moge even zijn opgestaan, om te zorgen voor het tweede gerecht, toch blijft die ronde schaal het teeken van de eenheid.

Gelijk trouwens elke middagdisch een symbool is van de gezinseenheid. Het ontbijt neemt een deel der huisgenooten wel eens afzonderlijk, omdat er wel zijn, die heel vroeg de deur uit moeten voor hun arbeid; den tusschenmaaltijd gebruikt menigeen bij zijn werk, omdat de afstand naar huis te groot is, om hem viermaal per dag af te leggen; maar het middagmaal wordt zoo geschikt, dat zoo mogelijk allen, klein en groot, er aan kunnen deelnemen. En aan den middagmaaltijd wordt over het algemeen de meeste zorg en de meeste tijd besteed. Hij is feestmaaltijd, dagelijksche feestmaaltijd. Hij is een familiefest.

We denken daar niet altijd aan, maar wij voelen het wel. Onze andere maaltijden dienen alleen om ons te voeden, en in den regel zijn ze heel eenvoudig en loopen ze gauw af. Niet alzoo de middagdisch. Die heeft altijd iets feestelijks, vooral daardoor, dat er geen haast wordt gemaakt. En ook daardoor, dat er bij gesproken, gebabbeld, geschertst, gelachen wordt. Je verneemt van ernstige staatslieden, dat ze aan den middagdisch de grootste grappenmakers zijn. Gezonde scherts kruidt de spijzen.

Laten we onzen middagdisch in eere houden. Daartoe behoeven onze spijzen niet feestelijk te zijn; als wij maar feestelijk zijn. Verleden jaar, toen we soms niet anders hadden dan een grooten aardappel met als toespis een kleinen, toen konden we ook wel genieten aan tafel. Beter is een gerecht van groen moes, waar ook liefde is, dan een huis vol geslachte beesten met twist, zei Salomo.

Ik vraag me tegenwoordig wel eens af, of de communisten, wanneer zij het winnen, ook de gemeenschappelijke tafel willen invoeren. Henriëtte Roland Holst vertelde dezer dagen in De Vrije Mens, hoe men in Rusland doet. Daar vereenigen de menschen zich tot arbeidsgemeenschappen. „Zij richten gezamenlijk een groot gebouw in, waarin een gemeenschappelijke eetzaal, keuken en badgelegenheid wordt gevonden." Zoo lees ik daar. En ik moet dus vreezen, dat ik in de communistische maatschappij mijn middagdisch zal moeten opgeven, om mij te voeden aan een gemeenschappelijken maaltijd. En nu is een gemeenschappelijke maaltijd op zijn tijd wel eens heel aangenaam, als een vereeniging op haar jaarvergadering haar eenheid uitsprekt in mooie symboliek. Maar ik zou toch liever nooit daar altijd mijn maaltijden gemeenschappelijk nemen, zelfs niet met mijn beste vrienden. Want geen vereeniging, ook geen arbeidsgemeenschap, zal mij ooit de eenheid vergoeden van den huiselijken disch. Ik ben niet in de eerste plaats lid van de maatschappij, of lid van een vereeniging; ik ben lid van het gezin; de banden des bloeds binden mij. Daarom, moge God ons bewaren voor het communisme. En laten we Hem danken voor hetgeen Hij ons schenkt in de eenheid van ons gezin.

A. L.

